

УДК 32.019.51:070

УКРАЇНА І ЄС У КОНТЕКСТІ БОРТЬБИ З ПРОПАГАНДОЮ У СУЧАСНИХ МЕДІА

М. А. Отрішко

здобувач третього (освітньо-наукового) рівня
Факультету іноземної філології та соціальних комунікацій
Науковий керівник – д.н.соц.ком., професор В. О. Садівничий

*Сумський державний університет
м. Суми, Україна*

У роботі виявлено потреби аудиторії щодо боротьби із дезінформацією у медіа, враховуючи європейський контекст функціонування медіастандартизації. Розглянуто європейські медіастандарты на прикладі британських ЗМІ.

Ключові слова: пропаганда, сучасні медіа, Європейська конвенція, Європейський Союз, дезінформація, європейські медіастандарты.

The work identifies the needs of the audience in the fight against disinformation in the media, taking into account the European context of the functioning of media standardization.

Consider European media standards using the example of British media.

Keywords: propaganda, modern media, European Convention, European Union, disinformation, European media standards.

Європейські стандарти та українські медіа варто розглядати окремо, оскільки вони мають свої особливості і характеристики. Європейські стандарти у сфері медіа визначаються переліком певних документів, як-от Європейська конвенція про захист прав людини і основних свобод, Загальна структура європейського аудіовізуального простору, Директива Європейського Союзу про аудіовізуальні послуги та інші.

Ці стандарти спрямовано на забезпечення свободи слова та інформації, розуміння громадської ролі медіа, регулювання реклами, захист дітей від шкідливого впливу, розмаїття культур та інше. Вони сприяють створенню різноманітних та незалежних медіа, які забезпечують об'єктивну інформацію та свободу висловлювання.

Українські медіа сфери також регулюються законами та нормами, які встановлені в Україні. Однак, українське медійне середовище має свої особливості та виклики. На жаль, у деяких випадках можуть відбуватися порушення журналістських етичних норм, маніпуляції інформацією, політичний тиск на медіа та інші проблеми. Процес створення незалежних та об'єктивних медіа в Україні триває, і він повинен забезпечити демократичні стандарти, свободу слова та інформації, розбудову громадянського суспільства.

Мета роботи – виявити потреби аудиторії щодо боротьби із дезінформацією у медіа, враховуючи європейський контекст функціонування медіастандартизації.

Теоретичною базою дослідження стали праці Л. Федорчука, Д. Дуцик, Я. Приходи, С. Онуфрив, І. Кисарця, Г. Почепцова, модель пропаганди Хомського-Хермана. Практичні здобутки дослідження було зроблено за допомогою інтернет-сайтів проєктів ЄС з боротьби із пропагандою у медіа.

Розглянемо європейські медіастандарты на прикладі аналізу журналістського матеріалу «Як висвітлюють Україну у різних медіа Європи?», опубліковану на сайті Visit UKRAINE <https://visitukraine.today/uk/blog/1889/how-is-ukraine-covered-in-different-european->

media#google_vignette. Стаття на сайті Visit Ukraine аналізує, як європейські медіа висвітлюють події в Україні, виділяючи ті країни, що зазнають впливу російської пропаганди.

Угорські медіа, наприклад, часто критикують підтримку України, відображаючи проросійські тенденції та симпатії уряду Орбана до країни агресора.

Французькі ЗМІ намагаються бути збалансованими, але часом включають російські погляди.

Німецькі медіа демонструють як підтримку України, так і критику, особливо щодо корупції, що часто є російськими наративами.

У Франції та Німеччині існує політичний плюралізм, що на пряму сприяє різноманітності поглядів у медіа. Це означає, що медіа у цих країнах прагнуть висвітлювати думки «з обох сторін», щоб, як на їхню думку, чесно та неупереджено висвітлювати конфлікт. Проте часто політика медіа бути відкрити є прямими шляхами для проникнення рос пропаганди та маніпуляції, що може значно шкодити репутації України.

Італійські ЗМІ акцентують увагу на внутрішніх проблемах і теж піддаються російському впливу. В Італії існує політична нестабільність, що відображається у медіа-контенті. Тому вони сприймають усі новини через призму, того як це вплине на стан їхньої країни. Такий вразливий період для країни так само може бути чудовою можливістю для проникнення російської пропаганди, а особливо такої, яка буде прийнятна для населення Італії, наприклад, швидше примирення сторін та закінчення війни задля відновлення економіки країни.

Латвійські медіа загалом підтримують Україну, але російська дезінформація все ж проникає через мовний фактор. Латвія, як пострадянська країна також є більш вразливою до російської пропаганди та її проникнення у власний медіа простір.

Для зовнішньополітичних тенденцій все залишається так само, адже політику масштабування та розповсюдження свого «коріння» та впливу у медіа різних країн світу Росія практикує не одне десятиріччя. Країна-агресор активно використовувала і продовжує використовувати дезінформацію для впливу на громадську думку в Європі. І не зважаючи на всю підтримку та розуміння ЄС до України, у деяких місцях та країнах маніпуляція спрацьовує. Часто населення країни навіть не помічає цього, адже рос пропаганда підлаштовується під потреби та проблеми кожної з країн, щоб влучно натиснути на болючі питання та протиснути власний інтерес.

Стаття на сайті Visit Ukraine аналізує, як різні європейські медіа висвітлюють події в Україні, з акцентом на вплив російської пропаганди. Цей аналіз відповідає сучасним політичним і медійним тенденціям в Європі, що можна детальніше проаналізувати з урахуванням реалій і фактів.

В Угорщині медіа часто підтримують проросійські наративи через політику уряду Віктора Орбана. Угорський уряд, як і підконтрольні йому медіа, активно просувають російські пропагандистські меседжі. Це проявляється в тому, як угорські ЗМІ подають інформацію про конфлікт, наголошуючи на «захисті російськомовного населення», і, звинувачуючи українську сторону в агресії. Така позиція відображає офіційну лінію уряду, яка часто суперечить загальній політиці Європейського Союзу щодо підтримки України.

Франція намагається зберігати баланс, проте її медіа часто використовують інформацію з російських джерел. Це призводить до частого поширення російських наративів у французьких новинах. Наприклад, французькі ЗМІ можуть акцентувати увагу на економічних проблемах в Україні або висвітлювати корупційні скандали, що грає на руку російській пропаганді. Такий підхід відображає внутрішню політику Франції, де існує значна проросійська частина населення і політичні сили, які закликають до діалогу з Росією.

Німеччина демонструє підтримку України, проте й тут поширюються деякі російські міфи. Німецькі ЗМІ, хоча й загалом підтримують Україну, часто звертають увагу на питання корупції і внутрішніх проблем України. Це відповідає загальній європейській тенденції до критичного підходу в журналістиці, але водночас може несвідомо підтримувати російські дезінформаційні кампанії, спрямовані на дискредитацію української влади. Зокрема, вплив здійснюється через заклики проросійських інтелектуалів, які постійно підкреслюють важливість досягнення миру в Україні «будь-якою ціною».

В Італії висвітлення подій в Україні часто відходить на другий план через внутрішні політичні та економічні проблеми. Італійські ЗМІ рідко детально аналізують конфлікт в Україні, і часто відображають проросійські настрої, особливо серед бізнес-кіл, які зацікавлені у збереженні економічних зв'язків з Росією. Це також відображає загальну тенденцію до фокусування на внутрішніх проблемах і зменшення уваги до міжнародних конфліктів.

Латвія є одним із найактивніших прихильників України в Європі. Латвійські медіа широко висвітлюють події в Україні, наголошуючи на агресії Росії і підтримуючи українську сторону. Проте значна частина населення, яка говорить російською, залишається під впливом російських медіа. Це створює внутрішній розкол в суспільстві і ускладнює інформаційну боротьбу з російською пропагандою.

Таким чином, висвітлення подій в Україні в європейських медіа відображає як внутрішньополітичні, так і зовнішньополітичні тенденції. Вплив російської пропаганди залишається значним у багатьох країнах, що вимагає постійної уваги до медіаграмотності та критичного мислення серед громадськості.

Політичні тенденції. Внутрішньополітичні та зовнішньополітичні тенденції в європейських країнах значно впливають на висвітлення подій в Україні.

Внутрішньополітичні тенденції. Внутрішні політичні обставини країн часто визначають їхнє медійне висвітлення подій в Україні. У країнах, де уряди мають проросійські настрої, медіа також схильні поширювати проросійські наративи. Наприклад, в Угорщині політика Віктора Орбана призводить до значного впливу російської пропаганди на медіа. Аналогічно, в Італії внутрішні економічні проблеми і політичні настрої сприяють менш активному висвітленню конфлікту в Україні, з акцентом на збереженні економічних зв'язків з Росією.

В країнах з проукраїнською позицією, як-от Латвія, медіа активно підтримують Україну, хоча російськомовна частина населення залишається під впливом російських ЗМІ. Це створює внутрішню напруженість і вимагає від урядів та медіа активної роботи над підвищенням медіаграмотності населення.

Зовнішньополітичні тенденції. На зовнішньополітичному рівні, європейські країни прагнуть балансувати між підтримкою України та уникненням відкритого конфлікту з Росією. Це відображається у висвітленні подій, де країни, як Франція та Німеччина, намагаються зберігати нейтральну позицію, щоб не погіршити відносини з Росією. Так, французькі ЗМІ часто використовують російські джерела, що може впливати на об'єктивність новин.

Німеччина, незважаючи на підтримку України, також поширює певні російські міфи, що відображає її прагнення до дипломатичних рішень і збереження економічних зв'язків з Росією. Це стосується й інших країн, де економічні інтереси можуть перевершувати політичні принципи, що зумовлює складні медійні ландшафти. Також на це впливають вихідці із РФРСР, які переїхали в Німеччину, або були депортовані. Вони також мають певний вплив на німецьке суспільство зі своїми проросійськими настроями.

Внутрішньополітичні та зовнішньополітичні тенденції є вирішальними факторами у формуванні медійного контенту про Україну в європейських країнах. Вони визначають, які наративи поширюються, і як громадськість сприймає події, що відбуваються в Україні.

Європейські стандарти суспільного мовлення визначаються різними факторами, такими як культурні традиції, соціальні норми та мовні політики. Незважаючи на те, що у кожній країні Європи є власна мовна ситуація і особливості, існують загальні рекомендації та стандарти, які спрямовані на підтримку чіткості, зрозумілості та взаєморозуміння у суспільному мовленні.

Одним з таких стандартів є використання офіційних мов. Кожна країна має свою офіційну мову або мови, які використовуються у державних інституціях, політичних процесах, освітніх установах та інших галузях суспільства. Використання офіційних мов є важливим для забезпечення спілкування та взаєморозуміння між громадянами та державними структурами.

До інших стандартів суспільного мовлення належить граматична та лексична точність. Використання правильної граматики та лексики сприяє зрозумілості мовлення, уникненню неправильних тлумачень та сприяє професійному спілкуванню.

Також, вважається важливим дотримуватися культурних норм та етикету під час суспільного мовлення. Це означає повагу до співрозмовників, використання відповідного тону та стилю мовлення, уникнення образливих або дискримінаційних висловлювань та звертань.

У деяких країнах Європи існують офіційні правила щодо використання мови в медіа, зокрема у телебаченні та радіо. Ці правила можуть включати обмеження щодо використання нецензурної лексики, збалансованого представлення різних точок зору та дотримання журналістської об'єктивності.

Європейські стандарти суспільного мовлення також наголошують на необхідності рівноправного доступу до мови для всіх громадян. Це означає, що уряди та суспільство повинні забезпечити можливість вивчення та використання офіційних мов для всіх членів суспільства, незалежно від їхньої етнічної чи мовної приналежності.

У зв'язку з швидким розвитком технологій та зростанням впливу соціальних мереж, сучасні стандарти суспільного мовлення також враховують особливості цифрового спілкування. Це включає вміння виражати свої думки в письмовій формі з урахуванням етикету та поваги до інших користувачів, уміння розрізняти факти від дезінформації та критично мислити під час споживання медійного контенту.

Варто відзначити, що стандарти суспільного мовлення можуть відрізнятися в різних країнах Європи. Кожна країна має свої власні мовні норми та особливості, які впливають на спосіб спілкування та використання мови в суспільстві.

Загалом, європейські стандарти суспільного мовлення спрямовані на забезпечення зрозумілості, взаєморозуміння та поваги у суспільному спілкуванні. Вони враховують культурні, мовні та соціальні аспекти, а також зміни, що проходять у суспільстві, зокрема в контексті міжнародної комунікації та глобалізації. Враховуючи різноманітність мовних та культурних традицій, європейські стандарти суспільного мовлення сприяють розвитку багатомовності та міжкультурного діалогу.

Для підтримки цих стандартів у багатьох країнах Європи існують організації та інститути, які відповідають за нормування та регулювання мовного вживання у суспільстві. Наприклад, в межах Європейського Союзу працює Європейське бюро з мов (Language Office), яке сприяє збереженню та розвитку мовного різноманіття у Європі.

Важливо зазначити, що стандарти суспільного мовлення не є статичними і можуть змінюватися з часом. Вони відображають еволюцію суспільства, нові тенденції в мовленнєвій практиці та сприйнятті.

1. Балицька Ю. А. Формування нової стратегії публічності в інформаційній діяльності ЄС. URL: <http://en.chnu.edu.ua/wpcontent/uploads/2018/03/Balytska.pdf>. (дата звернення: 05.03.2024).
2. Бебик В. Інформаційне суспільство: політична енциклопедія. Київ, 2012. 299 с.
3. Белоусова Н. Б., Квартенко Д. Особливості реалізації стратегії інформаційного суспільства в Європейському Союзі. *Проблеми міжнародних відносин* : зб. наук. праць. Київ, 2013. Вип. 6. С. 45–54.
4. Гладенко О. М. Європейська політична співпраця як прообраз спільної зовнішньої політики і політики безпеки Європейського Союзу. *Актуальні проблеми держави і права* : зб. наук. праць. Одеса, 2007. Вип. 34. С. 81–86.
5. Губерський Л. Інформаційна політика України: європейський контекст. Київ : Либідь, 2007. 360 с.
6. Європейське майбутнє України – як партнери допомагають перемогти у війні та що в планах. *Україна – наш дім* : вебсайт. URL: <https://kanaldom.tv/uk/evropejske-majbutnye-ukrayiny-yak-partnery-dopomagayutperemogty-u-vijni-ta-shho-v-planah-video/> (дата звернення: 02.03.2024).
7. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики : Закон України від 1 лип. 2010 р. № 2411. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2411-17#Text> (дата звернення: 02.03.2024).
8. Інформаційна політика України: європейський контекст / Л. Губерський та ін. Київ : Либідь, 2007. 360 с.